

**MISSATGE PER A LA 57 JORNADA MUNDIAL
DE LES COMUNICACIONS SOCIALS.**

**21 de maig de 2023
(solemnitat de l'ascensió del senyor)**

PARLAR AMB EL COR, «EN LA VERITAT I EN L'AMOR» (Ef 4,15)

Benvolguts germans i germanes,

Després d'haver reflexionat, en anys anteriors, sobre els verbs “anar i veure” i “escoltar” com a condicions per a una bona comunicació, en aquest Missatge per a la LVII Jornada Mundial de les Comunicacions Socials voldria centrar-me a “parlar amb el cor”. És el cor el que ens ha mogut a anar, veure i escoltar; i és el cor el que ens mou a una comunicació oberta i acollidora. Després d'haver-nos exercitat en l'escolta —que requereix espera i paciència, així com la renúncia a afirmar de manera prejudicial el nostre punt de vista—, podem entrar en la dinàmica del diàleg i l'intercanvi, que és precisament la de comunicar cordialment. Un cop hàgim escoltat l'altre amb cor pur, aconseguirem parlar seguint la veritat en l'amor (cf. Ef 4,15). No hem de tenir por de proclamar la veritat, encara que a vegades sigui incòmoda, sinó de fer-ho sense caritat, sense cor. Perquè «el programa del cristià —com va escriure Benet XVI— és un “cor que veu”»,¹ un cor que, amb el seu batec, revela la veritat del nostre ésser i que per això cal escoltar-lo. Això porta a qui escolta a sintonitzar-se en la mateixa longitud d'ona, fins al punt que s'arriba a sentir en el seu cor el batec de l'altre. Aleshores es fa possible el miracle de l'encontre, que ens permet mirar-nos els uns als altres amb compassió, acollint amb respecte les fragilitats de cadascun en comptes de jutjar per sentir-ho a dir i semblar discòrdia i divisions.

Jesús ens recorda que «cada arbre es coneix pel seu fruit» (Lc 6,44), i adverteix que «l'home bo, del bon tresor del seu cor, en treu la bondat, i l'home dolent, del seu tresor dolent, en treu el mal. Perquè del que sobreix del cor, en parla la boca» (v. 45). Per això, per a poder comunicar en la veritat i en l'amor cal purificar el cor. Només escoltant i parlant amb el cor pur podem veure-hi més enllà de les aparences i superar els sorolls confusos que, també en el camp de la informació, no ens ajuden a discernir en la complexitat del món en què vivim. La crida a parlar amb el cor interpel·la radicalment el nostre temps, tan propens a la indiferència i a la indignació, a vegades basant-se en la desinformació, que falsifica i instrumentalitza la veritat.

Comunicar cordialment

Comunicar cordialment vol dir que qui ens llegeix o ens escolta capta la nostra participació en les alegries i les pors, en les esperances i els sofriments de les dones i els homes del nostre temps. Qui parla així vol el bé de l'altre, perquè li importa i en custodia la llibertat, sense violar-la. Podem veure aquest estil en el misteriós Caminant que dialoga amb els deixebles que van cap a Emmaús després de la tragèdia consumada al Gòlgota. Jesús ressuscitat els parla amb el cor, acompanyant amb respecte el camí del seu dolor, proposant-se i no imposant-se, obrint-los la ment amb amor a la comprensió del sentit profund del que ha passat. De fet, ells poden exclamar amb alegria que el cor els abrusava

¹ Carta encíclica *Deus caritas est*, 31.

al pit mentre Ell hi conversava al llarg del camí i els explicava les Escriptures (cf. Lc 24,32).

En un període històric marcat per polaritzacions i contraposicions —de les quals, lamentablement, la comunitat eclesial no és immune—, el compromís per una comunicació “amb el cor i amb els braços oberts” no concerneix exclusivament els professionals de la informació, sinó que és responsabilitat de cadascú. Tots som cridats a cercar i dir la veritat, i a fer-ho amb caritat. A nosaltres cristians, en especial, se’ns exhorta contínuament a guardar la llengua del mal (cf. Sl 34,14), ja que, com ensenya l’Escriptura, amb la llengua podem beneir el Senyor i maleir els homes fets a imatge de Déu (cf. Jm 3,9). De la nostra boca no haurien de sortir paraules dolentes, sinó més aviat paraules bones «que edifiquin els altres i facin bé als qui les escolten» (Ef 4,29).

A vegades, parlar amablement obre una bretxa fins i tot en els cors més endurits. Tenim una prova d’això en la literatura. Penso en aquella pàgina memorable del capítol XXI d’*Els promesos*,² on la Llúcia parla amb el cor a l’Innominat fins que aquest, desarmat i turmentat per una benèfica crisi interior, cedeix a la força gentil de l’amor. Ho experimentem en la convivència cívica, en la qual l’amabilitat no és només qüestió d’“etiqueta”, sinó un veritable antídoto contra la crueltat que, lamentablement, pot enverinar els cors i intoxicar les relacions. La necessitem en l’àmbit dels mitjans perquè la comunicació no fomenti una enveja que exaspera, genera ràbia i porta a l’enfrontament, sinó que ajudi les persones a reflexionar amb calma, a desxifrar, amb esperit crític i sempre respectuós, la realitat en què viuen.

La comunicació de cor a cor: “N’hi ha prou d’estimar bé per dir bé”

Un dels exemples més lluminosos i, encara avui, fascinants de “parlar amb el cor” està representat per sant Francesc de Sales, doctor de l’Església, a qui he dedicat recentment la carta apostòlica *Totum amoris est*, amb motiu dels 400 anys de la seva mort. Juntament amb aquest aniversari important, m’agrada recordar-ne, en aquesta circumstància, un altre que se celebra aquest any 2023: el centenari de la seva proclamació com a patró dels periodistes catòlics per part de Pius XI amb l’encíclica *Rerum omnium perturbationem*. Intel·lecte brillant, escriptor fecund, teòleg de gran profunditat, Francesc de Sales va ser bisbe de Ginebra a l’inici del segle XVII, en anys difícils, marcats per disputes enceses amb els calvinistes. La seva actitud tranquil·la, la seva humanitat, la disposició a dialogar pacientment amb tothom, especialment amb qui el contradeia, el van convertir en un testimoni extraordinari de l’amor misericordiós de Déu. D’ell es podia dir que «les paraules gentils multipliquen els amics, una llengua afable afavoreix les bones relacions» (Sir 6,5). Per altra banda, una de les seves afirmacions més cèlebres, «el cor parla al cor», ha inspirat generacions de fidels, entre ells sant John Henry Newman, que la va escollir com a lema, *Cor ad cor loquitur*. «N’hi ha prou d’estimar bé per dir bé» era una de les seves conviccions. Això demostra com per a ell la comunicació mai no s’havia de reduir a un artifici, a —diríem avui—una estratègia de màrqueting, sinó que havia de ser el reflex de l’ànim, la superfície visible d’un nucli d’amor invisible als ulls. Per a sant Francesc de Sales és precisament «en el cor i a través del cor que es realitza aquest subtil i intens procés unitari en virtut del qual l’home reconeix Déu.»³ “Estimant bé”, sant Francesc va reeixir a comunicar-se amb el sordmut Martino i es va fer amic seu; per això és recordat com el protector de les persones amb discapacitats comunicatives.

² Obra d’Alessandro Manzoni [N. Tr.].

³ Carta apostòlica *Totum amoris est* (28 de desembre de 2022).

És a partir d'aquest "criteri de l'amor" que, a través dels seus escrits i el seu testimoniatge de vida, el sant bisbe de Ginebra ens recorda que "som el que comuniquem", una lliçó que va a contracorrent avui, en un temps en què, com experimentem sobretot a les xarxes socials, la comunicació freqüentment s'instrumentalitza perquè el món ens vegi com voldríem ser i no pel que som. Sant Francesc de Sales va repartir nombroses còpies dels seus escrits a la comunitat ginebrina. Aquesta intuïció "periodística" li va valer una fama que va superar ràpidament el perímetre de la seva diòcesi i que perdura encara en els nostres dies. Els seus escrits, va observar sant Pau VI, susciten una lectura «summament agradable, instructiva, estimulante».⁴ Si veiem el panorama de la comunicació actual, ¿no són precisament aquestes característiques les que hauria de tenir un article, un reportatge, un servei radiotelevisiu o un post a les xarxes socials? Que els professionals de la comunicació se sentin inspirats per aquest sant de la tendresa, cercant i explicant la veritat amb coratge i llibertat, però rebutjant la temptació d'emprar expressions cridaneres i agressives.

Parlar amb el cor en el procés sinodal

Com ja he subratllat anteriorment, «també en l'Església hi ha molta necessitat d'escoltar i d'escoltar-nos. És el do més preciós i generatiu que podem oferir-nos els uns als altres».⁵ D'una escolta sense prejudicis, atenta i disponible, neix un parlar d'acord amb l'estil de Déu, que es nodreix de proximitat, de compassió i de tendresa. A l'Església necessitem urgentment una comunicació que encengui els cors, que sigui bàlsam sobre les ferides i que il·lumini el camí dels germans i les germanes. Somio una comunicació eclesial que sàpiga deixar-se guiar per l'Esperit Sant, amable i, alhora, profètica; que sàpiga trobar noves formes i modalitats per al meravellós anunci que està cridada a portar en el tercer mil·lenni; una comunicació que posi al centre la relació amb Déu i amb el proïsme, especialment amb el més necessitat, i que sàpiga encendre el foc de la fe en comptes de preservar les cendres d'una identitat autoreferencial; una comunicació els fonaments de la qual siguin la humilitat en escoltar i la parresia en parlar; que no separi mai la veritat de la caritat.

Desarmar els ànims promovent un llenguatge de pau

«La llengua dolça pot trencar un os», diu el llibre dels Proverbis (25,15). Parlar amb el cor és avui molt necessari per a promoure una cultura de pau allí on hi ha guerra; per obrir camins que permetin el diàleg i la reconciliació allí on l'odi i l'enemistat causen estralls. En el dramàtic context del conflicte global que estem vivint, és urgent afirmar una comunicació no hostil. Cal vèncer «el costum de desqualificar ràpidament l'adversari, aplicant-li epítets humiliants en comptes d'afrontar un diàleg obert i respectuós».⁶ Necessitem comunicadors disposats a dialogar, compromesos a afavorir un desarmament integral i que s'esforcin per desmantellar la psicosi bèl·lica que nia en els nostres cors, com exhortava profèticament sant Joan XXIII a l'encíclica *Pacem in terris*: «La pau veritable només es pot construir en la confiança recíproca» (n. 113); una confiança que necessita comunicadors no enrocats, sinó audaços i creatius, disposats a arriscar-se per trobar un terreny comú on trobar-se. Igual que fa seixanta anys, vivim una hora fosca en què la humanitat tem una escalada bèl·lica que s'ha de frenar com més aviat millor, també

⁴ Epístola apostòlica *Sabaudiae gemma*, amb motiu del IV Centenari del naixement de sant Francesc de Sales, doctor de l'Església (29 de gener de 1967).

⁵ Missatge per a la LVI Jornada Mundial de les Comunicacions Socials (24 de gener de 2022).

⁶ Carta encíclica *Fratelli tutti* (3 d'octubre de 2020), 201.

a nivell comunicatiu. Hom queda horroritzat en escoltar amb quina facilitat es pronuncien paraules que invoquen la destrucció de pobles i territoris, paraules que, desgraciadament, es converteixen sovint en accions bèl·liques de cruel violència. Heus aquí per què s'ha de rebutjar qualsevol retòrica bel·licista, així com qualsevol forma de propaganda que manipuli la veritat, desfigurant-la per raons ideològiques. S'ha de promoure, en canvi, a tots els nivells, una comunicació que ajudi a crear les condicions per a resoldre les controvèrsies entre els pobles.

Com a cristians, sabem que és precisament gràcies a la conversió del cor, que es decideix el destí de la pau, ja que el virus de la guerra procedeix de l'interior del cor humà.⁷ Del cor brollen les paraules capaces de dissipar les ombres d'un món tancat i dividit per edificar una civilització millor que la que hem rebut. És un esforç que se'ns demana a cadascun de nosaltres, però que apel·la especialment el sentit de responsabilitat dels operadors de la comunicació, per tal que desenvolupin la seva professió com una missió.

Que el Senyor Jesús, Paraula pura que sorgeix del cor del Pare, ens ajudi a fer la nostra comunicació lliure, neta i cordial.

Que el Senyor Jesús, Paraula que es va fer carn, ens ajudi posar-nos a l'escolta del batec dels cors, per a redescobrir-nos germans i germanes, i desarmar l'hostilitat que divideix.

Que el Senyor Jesús, Paraula de veritat i d'amor, ens ajudi a dir la veritat en la caritat, per a sentir-nos custodis els uns dels altres.

Francesc

Roma, Sant Joan del Laterà, 24 de gener de 2023
Memòria de sant Francesc de Sales

⁷ Cf. Missatge per a la 56 Jornada Mundial de la Pau (1 de gener de 2023).